

บทความวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ กับความระมัดระวังทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

อาทิตยา เดชสุขุม¹

มนทิพย์ ตั้งเอกจิต²

สุวรรณา เลหาะวิสุทธิ³

(Received: October 12, 2020; Revised: March 29, 2021; Accepted: May 17, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานทางการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2561 จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี ในขณะที่ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีความสัมพันธ์

¹ นักศึกษาหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

E-mail: karthitaya@gmail.com (Corresponding Author)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

E-mail: manatip_cmu@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

E-mail: suvanna.l@cmu.ac.th

อย่างมีนัยสำคัญเชิงลบกับความระมัดระวังทางบัญชี ส่วนขนาดของ คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท และจำนวนครั้งของการประชุม คณะกรรมการตรวจสอบ ไม่มีความสัมพันธ์กับความระมัดระวังทางบัญชี ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และผู้มีส่วนได้เสียว่าควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้าน ความรู้ด้านบัญชีและการเงิน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของ คณะกรรมการตรวจสอบ เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าว ส่งผลต่อการปฏิบัติ หน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในรายงาน ทางการเงิน อันส่งผลต่อระดับความระมัดระวังของรายงานทางการเงิน ซึ่งเป็น ข้อมูลที่ผู้มีส่วนได้เสียนำไปประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจต่อไป อีกทั้ง ผลการศึกษานี้ยังถือการเป็นต่อยอดและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบและคุณภาพของรายงานทางการเงิน ในบริบทของประเทศไทย โดยคณะกรรมการตรวจสอบถือเป็นกลไกและมี บทบาทที่สำคัญในการตรวจสอบและสอบทานให้บริษัทมีการกำกับดูแลที่ เหมาะสม

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล ความระมัดระวังทางบัญชี คุณลักษณะของคณะ กรรมการตรวจสอบ ทฤษฎีตัวแทน บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

RESEARCH ARTICLE

Relationship between Audit Committee Characteristics and Accounting Conservatism of Listed Companies in The Stock Exchange of Thailand

Arthitaya Dechsukhum¹

Manatip Tangeakchit²

Suvanna Laohavisudht³

Abstract

The objective of this research was to study the relationship between audit committee characteristics and accounting conservatism of listed companies in the stock exchange of Thailand. The data were collected by financial reports and annual reports of listed companies in the stock exchange of Thailand during B.E.2557 to B.E.2561. From multiple regression analysis, it was found that accounting and financial knowledge of audit committee was significantly positively related to accounting conservatism. The tenure of audit committee members was significantly negatively related to accounting conservatism. Lastly, the size of the audit committee and the frequency of the audit committee's meetings

¹Graduate Student, Master of Accountancy, Faculty of Business Administration, Chiangmai University, E-mail: k.arthitaya@gmail.com (Corresponding Author)

²Assistant Professor, Ph.D., Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Chiangmai University, E-mail: manatip_cmu@hotmail.com

³Associate Professor, Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Chiangmai University, E-mail: suvanna.l@cmu.ac.th

wasn't related to accounting conservatism. Therefore, the results of this study can be beneficial to the supervisory board of listed companies and the stakeholders that they should pay more attention to the characteristics of accounting and financial knowledge and the tenure of audit committee members. These characteristics affect the audit committee's performance and perceived financial reports which can affect accounting conservatism in which the stakeholders can apply it in economic decision making. In addition, the results of this study are considered as an extension and development of knowledge about the relationship of audit committee characteristics and the quality of financial reports. Within the context of Thailand, the audit committee is considered as a mechanism and plays an important role in companies' audit and review according to appropriate standard.

Keywords: Good Governance, Accounting Conservatism, Audit Committee Characteristics, Agency Theory, Listed Company

บทนำ

แม้ว่าในปัจจุบันความระมัดระวังทางบัญชีไม่ได้ปรากฏว่าเป็นลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงินในกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2558) แต่ยังคงแฝงอยู่ในหลักการบัญชีต่าง ๆ เนื่องจากความระมัดระวังทางบัญชี (Accounting Conservatism) คือ ความไม่เท่าเทียมกันในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยกิจการจะรับรู้ข่าวร้ายผ่านรายการขาดทุนเร็วกว่าข่าวดีที่เป็นรายการกำไร เพื่อให้รายการขาดทุนสะท้อนผ่านรายงานทางการเงินได้อย่างทันเวลา (Basu, 1997) รวมทั้งป้องกันไม่ให้นายงานทางการเงินแสดงมูลค่าสินทรัพย์หรือรายได้ด้วยจำนวนที่สูงเกินไป และแสดงรายการค่าใช้จ่ายหรือหนี้สินด้วยจำนวนที่ต่ำเกินไป (Givoly & Hayn, 2000)

ความระมัดระวังทางบัญชีถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของรายงานทางการเงินและเป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลกิจการ (Watts, 2003; Hamdan, Al-Hayale, & Aboagela, 2012; Komutputipong, 2014) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ถือหุ้น ผู้มีส่วนได้เสีย และนักลงทุน ว่าการบริหารจัดการของบริษัทมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งเป็นการสร้างคุณค่าให้กับกิจการอย่างยั่งยืน ในขณะที่คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) เป็นกรรมการอิสระที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่สอบทานรายงานทางการเงินระบบควบคุมภายใน รวมถึงเปิดเผยข้อมูลอย่างถูกต้องและครบถ้วน ดูแลรายการต่าง ๆ ที่อาจมีความขัดแย้งของผลประโยชน์ รวมทั้งการตรวจสอบการกระทำที่อาจมีขอบหรือรายการที่มีความเกี่ยวข้องของกรรมการและผู้บริหารระดับสูง ตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบว่าคณะกรรมการบริหารได้ปฏิบัติตามที่ตามกรอบที่กำหนดได้ดีเพียงใด (The Securities and Exchange Commission, 2010) โดยคณะกรรมการตรวจสอบสามารถควบคุมการจัดการกำไรและป้องกันการใช้นโยบายบัญชีในการบิดเบือนกำไร เพื่อให้การรายงานกำไรเป็นไปอย่างมีคุณภาพ (Klein, 2002)

การศึกษาลักษณะของคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีต่อความระมัดระวังทางบัญชีที่ผ่านมาล้วนเป็นการศึกษาในต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Sultana (2015) ที่พบว่า ความรู้ด้านบัญชีและ

การเงิน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และจำนวนครั้งในการประชุมของ คณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี ส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไม่สัมพันธ์กับความระมัดระวังทางบัญชี ในขณะที่ Olyhoek (2017) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความ ระมัดระวังทางบัญชีกับความมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่า ความรู้ด้านบัญชีและการเงิน และอายุของคณะกรรมการตรวจสอบมี ความสัมพันธ์กับความระมัดระวังทางบัญชี ในขณะที่ความเป็นอิสระของ คณะกรรมการตรวจสอบ ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ และความมี ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความ ระมัดระวังทางบัญชี ส่วน Hamdan, Al-Hayale, and Aboagela (2012) พบว่า ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ กับความระมัดระวังทางบัญชี ในขณะที่คุณลักษณะอื่นไม่มีความสัมพันธ์กับ ความระมัดระวังทางการบัญชี จะเห็นว่าผลการศึกษาข้างต้นไม่สอดคล้องกัน

ส่วนการศึกษาในประเทศไทย พบเพียงการศึกษาของ Boonlert-U-Thai and Phakdee (2019) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของ คณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชีโดยใช้ข้อมูลบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560 พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกใน ต่างประเทศ และคณะกรรมการที่มีความรู้การบัญชีและการเงินช่วยเพิ่มความ ระมัดระวังทางบัญชี ส่วนคุณลักษณะด้านอื่นไม่พบความสัมพันธ์กับความ ระมัดระวังทางบัญชี

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ ของคณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชีของบริษัทที่ จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการศึกษานี้ใช้ความ ระมัดระวังทางบัญชีตามตัวแบบของ Basu (1997) แต่ใช้ข้อมูลย้อนหลัง 10 ปี ในการหาค่าความระมัดระวังทางบัญชี เพื่อลดผลกระทบจากความไม่แน่นอน ทางเศรษฐกิจหลังจากวิกฤตต้มยำกุ้ง (Bank of Thailand, 2003) ซึ่งมีความ แตกต่างจากแบบจำลองในการศึกษาของ Boonlert-U-Thai and Phakdee

(2019) เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชี และเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับคณะกรรมการกำกับดูแลและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบในบริบทของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีของการศึกษานี้ประกอบด้วย

1. **แนวคิดเกี่ยวกับความระมัดระวังทางบัญชี (Accounting Conservatism)** ความระมัดระวังทางบัญชี เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจในการประมาณการทางบัญชีภายใต้สภาพการณ์ที่มีความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้รายงานทางการเงินแสดงมูลค่าสินทรัพย์หรือรายได้ด้วยจำนวนที่สูงไป และแสดงค่าใช้จ่ายหรือหนี้สินด้วยจำนวนที่ต่ำเกินไป (Givoly & Hayn, 2000) เพื่อให้ผู้ใช้การเงินมั่นใจว่าฐานะทางการเงินของกิจการที่ได้สื่อสารออกมาผ่านงบการเงินนั้นได้คำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นแล้วได้อย่างทันเวลา โดยที่ความระมัดระวังทางบัญชีและหลักเกณฑ์การรับรู้รายการเป็นสิ่งสำคัญในการจัดทำรายงานทางการเงิน (Beaver, 1968) และใช้ในการกำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงินบางรายการ เช่น มาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าคงเหลือ และการด้อยค่าของสินทรัพย์ เป็นต้น

Basu (1997) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความระมัดระวังทางบัญชีทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของการรับรู้ข่าวดีและข่าวร้ายในงบการเงิน โดยที่กิจการจะรับรู้ข่าวร้ายในรูปแบบของค่าใช้จ่ายหรือผลขาดทุนเร็วกว่ารายการที่เป็นข่าวดีซึ่งก็คือการรับรู้รายได้ทางบัญชี

ในการศึกษานี้ วัดระดับความระมัดระวังทางบัญชี โดยใช้ตัวแบบของ Basu (1997) และใช้ผลตอบแทนในหลักทรัพย์ของกิจการเป็นตัวแทนของข่าววัดจากการเปลี่ยนแปลงในราคาหลักทรัพย์ของกิจการโดยกำหนดให้ผลตอบแทนที่มีค่าเป็นลบเป็นตัวแทนของข่าวร้าย และผลตอบแทนที่มีค่าเป็นบวกเป็นตัวแทนของข่าวดี เนื่องจากราคาของหลักทรัพย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อปัจจัยพื้นฐานของหลักทรัพย์มีการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งสะท้อนข่าวดีและข่าวร้ายของหลักทรัพย์นั้น ๆ เช่น อัตราผลตอบแทนมีค่าเป็นลบ หมายความว่าตลาดมีการรับรู้ข่าวร้ายมากกว่าข่าวดี แสดงถึงแนวโน้มของผลการดำเนินงานของกิจการลดลง แต่หากอัตราผลตอบแทนมีค่ามากกว่าศูนย์ หมายความว่าตลาดมีการรับรู้ข่าวดีมากกว่าข่าวร้าย กิจการมีแนวโน้มว่าผลการดำเนินงานของกิจการสูงขึ้นดังสมการ

$$\frac{EPS_{i,t}}{P_{i,t-1}} = Y_1 + Y_2 D_{i,t} + Y_3 R_{i,t} + Y_4 D_{i,t} R_{i,t} + e_i$$

โดยที่

$EPS_{i,t}$ คือ กำไรต่อหุ้นของบริษัท i ในปี t

$P_{i,t-1}$ คือ ราคาเปิดของหลักทรัพย์ต่อหุ้นของบริษัท i ในปี $t-1$

$R_{i,t}$ คือ อัตราผลตอบแทนต่อหุ้นของบริษัท i โดยคำนวณจากราคาปิดของหลักทรัพย์ต่อหุ้น ณ สิ้นเดือนที่สองของปีที่ t หักด้วยราคาเปิดของหลักทรัพย์ต่อหุ้นของบริษัท i ณ สิ้นเดือนที่สองของปีที่ $t-1$ หารด้วยราคาเปิดของหลักทรัพย์ต่อหุ้นของบริษัท i ณ สิ้นเดือนที่สองของปีที่ $t-1$

$D_{i,t}$ คือ ตัวแปรหุ่น เป็น 1 หาก $R_{i,t} < 0$ และ เป็น 0 หาก $R_{i,t} \geq 0$

E คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

จากสมการ Y_3 จะเป็นตัวแทนของความทันเวลาในการรับรู้ข่าวดี (The Good News Timeliness) ส่วน Y_4 จะเป็นตัวแทนของการเพิ่มขึ้นของความแตกต่างของความทันเวลาในการรับรู้ข่าวร้ายที่มากกว่าข่าวดี (Incremental

Timeliness for Bad News Over Good News) หรือใช้วัดระดับความระมัดระวังทางบัญชี (Conservatism) ซึ่งหาก Y_4 มีค่าสูง แสดงถึงระดับความระมัดระวังทางบัญชีที่สูง ส่วนค่า $Y_3 + Y_4$ เป็นตัวแทนของความทันเวลาในการรับรู้ข่าวร้าย (The Total Bad News Timeliness)

2. ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) คือ ทฤษฎีที่อธิบายความสัมพันธ์ของตัวการ (Principle) ผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น และตัวแทน (Agent) เป็นผู้รับมอบสิทธิในการบริหารจัดการกิจการหรือผู้บริหาร ซึ่งได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ (Jensen & Meckling, 1976) ในการบริหารกิจการ ตัวแทนจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดที่ตัวการจะได้รับ หากวัตถุประสงค์ของตัวการและตัวแทนเป็นไปในทิศทางเดียวกันจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงสุดให้กับกิจการ ในทางตรงข้าม หากวัตถุประสงค์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอาจก่อให้เกิดปัญหาตัวแทน (Agency Problem) ทั้งนี้ เกิดจากการเห็นประโยชน์ส่วนตนซึ่งส่งผลกระทบต่อหน้าที่ของตนเอง ที่เรียกว่าการขัดแย้งของผลประโยชน์ (Conflict of Interest)

ในปัจจุบันการบริหารงานของบริษัทนั้นผู้ถือหุ้นมีสิทธิในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริษัทเพื่อเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น โดยที่คณะกรรมการบริษัทนั้นมีหน้าที่ในการแต่งตั้งผู้บริหารและคณะกรรมการชุดย่อย เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลกิจการให้การบริหารกิจการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้น คณะกรรมการตรวจสอบจึงเป็นคณะกรรมการชุดย่อยที่เข้ามาช่วยตรวจสอบและสอบทานให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการอย่างเพียงพอ (The Securities and Exchange Commission, 2010) และทำหน้าที่สอบทานรายงานทางการเงิน ระบบควบคุมภายใน การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับบริษัท ดูแลรายการที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งของผลประโยชน์ รวมถึงการตรวจสอบการกระทำที่อาจมีขอบหรือรายการที่มีการเกี่ยวข้องกับกรรมการและ/หรือผู้บริหาร ตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบว่าคณะกรรมการบริหารได้ปฏิบัติตามกรอบที่ได้รับมอบหมายอำนาจ (The Stock Exchange of Thailand, 2016) โดยที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดให้คณะกรรมการ

ตรวจสอบนั้นจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ (1) ต้องประกอบด้วยกรรมการอิสระอย่างน้อย 3 คน (2) ต้องมีความรู้และประสบการณ์เพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในฐานะกรรมการตรวจสอบ (3) ต้องมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในการสอบทานความน่าเชื่อถือของงบการเงิน (4) ต้องมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง (The Stock Exchange of Thailand, 2016)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาสมมติฐาน

รายงานทางการเงินมีประโยชน์ต่อผู้ใช้ก็ต่อเมื่อมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมโดยจะสะท้อนฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจและลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้บริหารและนักลงทุนได้ (Lafond & Watts, 2008) ความระมัดระวังทางบัญชีถือเป็นหลักการพื้นฐานที่จะรับรู้ผลขาดทุนทันที (Watts, 2003) และจะรับรู้รายการขาดทุนเร็วกว่าชาวดีที่เป็นกำไร (Basu, 1997) เพราะการรับรู้รายการกำไรทางบัญชีจะต้องตรวจสอบและยืนยันว่ารายการนั้นเกิดขึ้นจริงสูงกว่าการรับรู้รายการขาดทุนทางบัญชี

ความระมัดระวังทางบัญชีจึงเป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลกิจการที่จะสะท้อนความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยไม่เร่งรับรู้รายการกำไร แต่เร่งรับรู้ผลขาดทุนซึ่งมีความสำคัญต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ในขณะที่มีการศึกษาจำนวนมาก เช่น การศึกษาของ Vafeas (2005), Sultana (2015), Olyhoek (2017) และ Pankam and Sampet (2017) เป็นต้น ที่มีการวิเคราะห์คุณภาพขององค์ประกอบหรือคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ ว่าเป็นกลไกหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการได้หรือไม่ หากเป็นกลไกของการกำกับดูแลกิจการได้ คณะกรรมการตรวจสอบควรมีผลต่อการควบคุมการจัดการกำไร ส่งผลให้กำไรและรายงานทางการเงินมีคุณภาพเพิ่มขึ้น (Hamdan, Al-Hayale, & Aboagela, 2012) การศึกษานี้จึงทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบและความระมัดระวังทางบัญชี ดังนี้

1. ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACSize) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดว่า คณะกรรมการตรวจสอบจะต้องประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 คน สมาชิกทุกคนจะต้องเป็นกรรมการอิสระ โดยทั่วไปจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบอยู่ระหว่าง 3-5 คน ตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขอบเขตและความรับผิดชอบที่คณะกรรมการบริษัทเห็นสมควร Jun Lin, Xiao, and Tang (2008) พบว่า ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบนั้นเป็นคุณลักษณะที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ และจากการศึกษาของ Zhang, Zhou, and Zhou (2007) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีขนาดใหญ่ขึ้นสามารถเพิ่มการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพมากกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีขนาดเล็ก ในขณะที่ Olyhoek (2017) และ Boonlert-U-Thai and Phakdee (2019) กลับไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชี ดังนั้นจึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H₁: ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี

2. ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACExpt) หากคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ด้านบัญชีและการเงินย่อมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบการสอบทานระบบควบคุมภายในของบริษัท เพื่อระบุจุดอ่อนและปรับปรุงระบบควบคุมภายในบริษัทให้มีประสิทธิภาพในการติดตามและควบคุมการบริหารงานของกิจการ (Defond, Hann, & Hu, 2005; Krishnan & Visvanathan, 2008) และช่วยให้รายงานทางการเงินของกิจการมีคุณภาพ (Bedard, Chtourou, & Courteau 2004) ลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล ซึ่งส่งผลให้ระดับความระมัดระวังทางบัญชีของรายงานทางการเงินเพิ่มขึ้น (Hamdan, Al-Hayale, & Aboagela, 2012) สอดคล้องกับการศึกษาของ Olyhoek (2017) และ Sultana (2015) ที่พบว่า ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี ในขณะที่ Pankam & Sampet (2017)

กลับพบว่า ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการตรวจสอบและคุณภาพกำไรของกิจการ จึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H₂: ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี

3. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACExp) คณะกรรมการตรวจสอบที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในบริษัท สูงนั้น ย่อมเข้าใจในลักษณะการดำเนินงานของบริษัท ความซับซ้อนของรายการ และระบบการควบคุมภายในของกิจการ ส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (Vafeas, 2005; Sharma & Iselin, 2012) สอดคล้องกับ Dhaliwal, Naiker, and Navissi (2010) ที่พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งยาวนาน สามารถควบคุมคุณภาพของงบการเงินได้ดีกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งในระยะเวลาสั้น แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่ดำรงตำแหน่งในระยะเวลาสั้น ย่อมยอมรับแนวปฏิบัติความระมัดระวังทางการบัญชีที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ดำรงตำแหน่งด้วยระยะเวลาที่สั้นกว่า ส่งผลให้ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี (Sultana, 2015) ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวแทนของประสบการณ์การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ จึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H₃: ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี

4. จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMeet) คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินการตามหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิผล สามารถลดจุดอ่อนของการควบคุมภายใน (Krishnan & Visvanathan, 2008) ทำให้การสอบทานรายงานทางการเงินรับรู้รายการที่มีความเสี่ยงและนำเสนอในรายงานทางการเงินได้อย่างทันเวลา ส่งผลให้ระดับความระมัดระวังทางบัญชีเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Sultana (2015)

ที่พบว่า ความระมัดระวังทางบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ในขณะที่ Hamdan, Al-Hayale, and Aboagela (2012) กลับไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชี ดังนั้น จึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H₄: จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี

จากการทบทวนงานวรรณกรรมและการศึกษาในอดีต พบว่า มีปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการศึกษา ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดตัวแปรควบคุม ดังนี้

1. ขนาดของคณะกรรมการบริษัท (BSize) จากผลการศึกษาของ Sultana (2015) พบว่า บริษัทที่มีจำนวนคณะกรรมการบริษัทมากส่งผลให้บริษัทนั้นมีการรับรู้ผลขาดทุนได้เร็วกว่าบริษัทที่มีจำนวนคณะกรรมการบริษัทน้อย แต่การศึกษาของ Boonlert-U-Thai and Phakdee (2019) กลับไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกรรมการบริษัทกับความระมัดระวังทางบัญชี

2. สัดส่วนคณะกรรมการอิสระของบริษัท (Blind) จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีต พบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชีและการรับรู้ขาดทุนอย่างทันเวลา (Ho, 2009) ในขณะการศึกษาของ Sultana (2015) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนคณะกรรมการอิสระของบริษัทกับความระมัดระวังทางบัญชี

3. อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมของบริษัท (Lev) จากการศึกษาของ Olyhoek (2017) พบว่า อัตราหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี

4. อัตราส่วนมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อมูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้น (MTB) จากการศึกษาของ Pae (2007) พบว่า อัตราส่วนมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อมูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบความระมัดระวังทางบัญชี

5. ขนาดของบริษัท (Size) การศึกษาของ Ahmed & Duellman (2007) พบว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่มีการรับรู้ผลขาดทุนได้เร็วกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก แต่ Olyhoek (2017) กลับไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกรรมการบริษัทกับความระมัดระวังทางบัญชี

6. อัตราการเติบโตของยอดขาย (Growth) จากการศึกษาของ Ahmed et al. (2002) พบว่า อัตราการเติบโตของยอดขายจะส่งผลต่อความระมัดระวังทางบัญชี ในขณะที่ Olyhoek (2017) กลับไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตของยอดขายกับความระมัดระวังทางบัญชี

7. ขนาดของสำนักงานตรวจสอบบัญชี (Big4) จากการศึกษาของ Beekes (2004) พบว่า กิจการที่ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีระดับความระมัดระวังทางบัญชีสูงกว่ากิจการที่ถูกตรวจสอบด้วยสำนักงานบัญชีอื่น ในขณะที่ Bungkilu (2005) พบว่า ขนาดของสำนักงานตรวจสอบบัญชีไม่มีผลกระทบต่อความระมัดระวังทางบัญชี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจากข้อมูลย้อนหลังในปี พ.ศ. 2557-2561 รวม 5 ปี โดยไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงิน กองทุนรวมสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์และกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ บริษัทจดทะเบียนที่มีการแก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนดหรือบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน บริษัทจดทะเบียนที่มีรอบระยะเวลาบัญชีนอกเหนือจากวันที่ 31 ธันวาคม บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการเปิดเผยข้อมูลตัวแปรตามแบบจำลองที่ต้องการศึกษาไม่ครบถ้วน และข้อมูลความผิดปกติ (Outliers) โดยใช้ Mahalanobis Distance ตัดค่าผิดปกติ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างและวิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

	ปี					รวม
	2557	2558	2559	2560	2561	
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	524	555	571	601	614	2,865
หัก กลุ่มธุรกิจการเงิน กองทุนฯ บริษัทที่อยู่ใน ระหว่างฟื้นฟู	150	158	162	170	175	815
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ ครบถ้วน	181	183	175	188	187	914
หัก ค่าผิดปกติ	2	4	2	6	3	17
รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	191	210	232	237	249	1,119

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความระมัดระวังทางบัญชีในปี พ.ศ. 2548-2561 จากฐานข้อมูล Bloomberg ส่วนคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ ใช้การเก็บข้อมูลด้วยมือ จากรายงานประจำปี และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2557-2561

แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบจำลองวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีดังต่อไปนี้

$$\text{Cons}_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{ACSize}_{i,t} + \beta_2 \text{ACExpt}_{i,t} + \beta_3 \text{ACExp}_i + \beta_4 \text{ACMeet}_{i,t} + \beta_5 \text{BSize}_{i,t} + \beta_6 \text{Blnd}_{i,t} + \beta_7 \text{Lev}_{i,t} + \beta_8 \text{MTB}_{i,t} + \beta_9 \text{Size}_{i,t} + \beta_{10} \text{Growth}_{i,t} + \beta_{11} \text{Big4}_{i,t} + e_i$$

โดยที่ตัวแปรในแบบจำลองและการวัดค่าตัวแปรสามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปร	การวัดค่า
ตัวแปรตาม: ความระมัดระวังทางบัญชีตามตัวแบบของ Basu (1997)	
Cons	ความระมัดระวังทางบัญชีของบริษัท วัดจาก $V_3 + V_4$ จากตัวแบบของ Basu (1997) วัดในระดับแต่ละบริษัท (Firm level) โดยที่ ค่า Y_3 และ V_4 ที่ใช้เป็นตัวแทนของความระมัดระวังทางบัญชีได้จากการทดสอบ Multiple Regression โดยใช้ข้อมูลในช่วงเวลา 10 ปี ตัวอย่างเช่น ค่า Y_3 และ V_4 ของปี พ.ศ. 2557 ได้จากการนำข้อมูลในปี พ.ศ. 2548-2557 ของบริษัทนั้นมาทดสอบ Multiple Regression ตามตัวแบบของ Basu (1997)
ตัวแปรอิสระ	
ACSize	ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท วัดจากจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัททั้งหมด ณ วันสิ้นปี
ACExpt	ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบวัดจากจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีวุฒิการศึกษาด้านบัญชีหรือการเงินในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ทหารจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ณ วันสิ้นปี
ACExp	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ วัดจากผลรวมจำนวนปีที่กรรมการตรวจสอบแต่ละคนดำรงตำแหน่งในบริษัท ทหารด้วยจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ทั้งนี้ จะนับจำนวนปีในการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการตรวจสอบเฉพาะที่ได้รับแต่งตั้งในบริษัทนั้น ๆ เท่านั้น หากคณะกรรมการตรวจสอบเข้ารับตำแหน่งในบริษัทใหม่จะเริ่มนับจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่งใหม่
ACMeet	จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ วัดจากจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบภายในระยะเวลา 1 ปี

ตารางที่ 2

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร (ต่อ)

ตัวแปร	การวัดค่า
ตัวแปรควบคุม	
BSize	ขนาดของคณะกรรมการบริษัท วัดจากจำนวนคณะกรรมการบริษัททั้งหมด ณ วันสิ้นปี
Blnd	สัดส่วนคณะกรรมการอิสระของบริษัท วัดจากจำนวนคณะกรรมการอิสระของบริษัท ณ วันสิ้นปีหารด้วยจำนวนคณะกรรมการบริษัททั้งหมด ณ วันสิ้นปี
Lev	อัตราหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมของบริษัท วัดจากหนี้สินรวมของบริษัท ณ วันสิ้นปีหารด้วยสินทรัพย์รวมของบริษัท ณ วันสิ้นปี
MTB	อัตราส่วนมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อมูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้น วัดจากมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นหารด้วยมูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ ณ วันสิ้นปี
Size	ขนาดของบริษัท วัดจากค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวมของบริษัท ณ วันสิ้นปี
Growth	อัตราการเติบโตของยอดขายของบริษัท วัดจากผลต่างระหว่างรายได้รวมในปีปัจจุบันกับรายได้ในปีก่อนหารด้วยรายได้ปีก่อนของบริษัท
Big4	ขนาดของสำนักงานตรวจสอบบัญชี หากบริษัทได้ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย PWC KMPG EY และ Deloitte จะกำหนดให้ตัวแปรนี้มีค่าเท่ากับ 1 และมีค่าเป็น 0 หากถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีอื่น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลแต่ละตัวแปร และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับความระมัดระวังทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตามแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ข้อมูลรวมในระหว่างปี พ.ศ. 2557-2561 เป็นดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปร	Mean	Median	Maximum	Minimum	Standard Deviation
Cons	-0.06	-0.03	11.14	-8.65	0.92
ACSize	3.14	3	5	2	0.40
ACExpt	46.06	33.33	100	0	22.59
ACExp	8.20	8	28.00	0	4.90
ACMeet	6.10	5	21	2	2.96
BSize	10.32	10	18	5	2.52
Blnd	41.87	40	84.62	22.22	9.55
Lev	0.23	0.22	0.86	0	0.19
MTB	2.20	1.42	48.81	0.14	2.98
SIZE	22.59	22.36	28.44	19.39	1.58
Growth	0.05	0.01	4.65	-0.90	0.38

หมายเหตุ: จำนวนข้อมูล 1,119 ชุดข้อมูล

จากตารางที่ 3 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 คน ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และตามมาตรฐานสากลที่ว่าจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบอยู่ระหว่าง 3-5 คน ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 46.06 ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์นั้น ได้กำหนดว่าจะต้องมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คน ที่มี

ความรู้และประสบการณ์เพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในการสอบทานความน่าเชื่อถือของงบการเงิน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.20 ปี ซึ่งในประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ แต่ในหลายประเทศนั้นมีการกำหนดห้ามกรรมการตรวจสอบดำรงตำแหน่งในบริษัทใดบริษัทหนึ่งมากกว่าระยะเวลาที่กำหนด เช่น ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ว่าไม่เกิน 9 ปี เป็นต้น (The Securities and Exchange Commission, 2010) และจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.1 ครั้งต่อปี ซึ่งมากกว่าที่กำหนดไว้ว่าควรจะมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง (The Securities and Exchange Commission, 2010)

ในการศึกษานี้มีตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) คือ ขนาดของสำนักงานตรวจสอบบัญชีที่บริษัทใช้ (Big4) ซึ่งผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) พบว่า บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่ตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจสอบขนาดใหญ่ มีจำนวน 691 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 61.75 แสดงให้เห็นว่า บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจสอบขนาดใหญ่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ (Correlation Analysis)

เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์โดยใช้วิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4

แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร

	Cons	ACSize	ACExpt	ACExp	ACMeet	BSize	Blnd	Lev	MTB	Size	Growth
Cons	1.000										
ACSize	-0.015	1.000									
ACExpt	0.115**	-0.147**	1.000								
ACExp	-0.055	-0.009	0.038	1.000							
ACMeet	-0.109**	0.033	-0.021	-0.066*	1.000						
BSize	-0.075*	0.276**	0.064	0.037	0.235**	1.000					
Blnd	0.074*	0.010	0.066	-0.042	0.059*	-0.220**	1.000				
Lev	-0.095**	0.004	0.028	0.078**	0.159**	0.092	0.067*	1.000			
MTB	0.055	-0.014	0.027	-0.009	0.030	0.042	-0.109**	0.005	1.000		
Size	-0.154**	0.090**	0.007	0.029	0.399**	0.408**	0.098**	0.406**	-0.014	1.000	
Growth	0.024	-0.051	-0.017	-0.056	0.012	-0.035	0.014	0.040	-0.033	0.029	1.000

หมายเหตุ: **ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีค่าไม่เกินค่าสัมบูรณ์ของ 0.41 กล่าวคือ ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างน้อย แสดงถึงข้อมูลนี้ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา (Multicollinearity)

การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis)
ตามแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5

แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุ

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t-statistic	Prob. (t-statistic)
Constant	0.9262		1.9222	0.0548
ACSize	0.0258	0.0111	0.4822	0.6297
ACExpt	0.0050	0.1221	4.3400	0.0000***
ACExp	-0.0098	-0.0524	-2.1619	0.0308**
ACMeet	-0.0195	-0.0637	-1.7539	0.0797
Bsize	-0.0003	-0.0008	-0.0213	0.9830
Blnd	0.0083	0.0857	2.1833	0.0292**
Lev	-0.2044	-0.0424	-1.1856	0.2360
MTB	0.0204	0.0663	2.4420	0.0148**
Size	-0.0619	-0.1063	-2.7239	0.0066***
Growth	0.0755	0.0315	1.097	0.3081
Big4	-0.0726	-0.0384	-1.0717	0.2841
R-Square	0.0580		F-statistic	6.1954
Adjusted R-Squared	0.0486		Prob. (F-statistic)	0.0000
S.E of regression	0.8976		N	1,119

หมายเหตุ: *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
ค่า t-Statistic และค่า Prop.(t-Statistic) ในตารางเป็นค่าที่ได้จากการใช้วิธีการ
Heteroscedasticity-Corrected Standard Errors

จากตารางที่ 5 พบว่า ตามแบบจำลองมีค่า Adjust R^2 เท่ากับ 0.0486
แสดงให้เห็นว่า ตัวแบบจำลองมีความเหมาะสม โดยตัวแปรหลักซึ่งได้แก่ ความรู้
ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทที่มีความสัมพันธ์

เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ในขณะที่ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความระมัดระวังทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทและจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับความระมัดระวังทางบัญชี นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุม ได้แก่ สัดส่วนคณะกรรมการอิสระของบริษัทและอัตราส่วนมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อมูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทมีความสัมพันธ์กับความระมัดระวังทางบัญชีในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับความระมัดระวังทางบัญชีในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการศึกษาพบว่า ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความระมัดระวังทางบัญชี แสดงว่า หากคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีส่วนของผู้มีความรู้ด้านบัญชีและการเงินมาก บริษัทย่อมมีการรับรู้ผลขาดทุนได้เร็วกว่าบริษัทที่มีสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีความรู้ด้านบัญชีและการเงินน้อย เนื่องจากการตรวจสอบที่มีความรู้ด้านบัญชีและการเงิน ย่อมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบการสอบทานระบบควบคุมภายในของบริษัท เพื่อระบุจุดอ่อนและปรับปรุงระบบควบคุมภายในบริษัทให้มีประสิทธิภาพในการติดตามและควบคุมการบริหารงานของกิจการ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความไม่เท่าเทียมกันในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในรายงานทางการเงิน จึงทำให้รายงานทางการเงินนั้นสามารถแสดงผลขาดทุนได้อย่างทันเวลา ส่งผลให้ระดับความระมัดระวังทางบัญชีของรายงานทางการเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้สอดคล้องกับการศึกษาของ Olyhoek (2017) และ Sultana (2015) ที่พบว่า

ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความระมัดระวังทางบัญชี

นอกจากนี้ ยังพบว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความระมัดระวังทางบัญชี หากคณะกรรมการตรวจสอบดำรงตำแหน่งในบริษัทได้นานเกินไป อาจทำให้คณะกรรมการตรวจสอบเข้าใจในการดำเนินงานของบริษัทมากขึ้น ส่งผลให้ความระมัดระวังทางบัญชีลดลง เพราะคณะกรรมการตรวจสอบสามารถพิจารณาถึงระดับความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นของบริษัทได้ดีมากยิ่งขึ้น จึงไม่รับรู้ผลขาดทุนในทันที ในทางตรงกันข้ามหากระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนาน อาจทำให้แนวคิดของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้บริหาร ส่งผลให้ความเป็นอิสระอาจลดลง ทั้งนี้ ความเป็นอิสระเป็นหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบที่ส่งผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ซึ่งผลการศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการศึกษานี้ย่อมเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และผู้มีส่วนได้เสียว่าควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านความรู้ด้านบัญชีและการเงิน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในรายงานทางการเงิน อันส่งผลต่อระดับความระมัดระวังของรายงานทางการเงิน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้มีส่วนได้เสียนำไปประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจต่อไป อีกทั้งผลการศึกษานี้ยังถือเป็นการต่อยอดและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบและคุณภาพของรายงานทางการเงิน ในบริบทของประเทศไทย โดยคณะกรรมการตรวจสอบถือเป็นกลไกและมีบทบาทที่สำคัญในการตรวจสอบและสอบทานให้บริษัทมีการกำกับดูแลที่เหมาะสม

ข้อจำกัด

การศึกษานี้เก็บข้อมูลระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ เฉพาะจำนวนปีที่คณะกรรมการดำรงตำแหน่งในบริษัทนั้น ๆ เท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจเก็บข้อมูลจำนวนปีที่คณะกรรมการตรวจสอบดำรงตำแหน่งในบริษัทอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อวัดค่าประสบการณ์ของคณะกรรมการตรวจสอบ นอกจากนี้ การศึกษานี้เน้นการวัดค่าความระมัดระวังทางการบัญชีจากข่าว (News) หรือเป็นการวัดค่าจากมุมมองตลาดเพียงอย่างเดียว ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจวัดค่าความระมัดระวังทางบัญชีโดยใช้ตัวแบบที่แตกต่างออกไป

เอกสารอ้างอิง

- Ahmed, A. S., Billings, B. K., Morton, R. M., & Stanford-Harris, M. (2002). The role of accounting conservatism in mitigation bondholder-shareholder conflict. *The Accounting review*, 77(4), 867-90.
- Ahmed, A. S., & Duellman, S. (2007). Accounting conservatism and board of director characteristics : An empirical analysis. *Journal of accounting and economics*, 43(2-3), 411-437.
- Bank of Thailand. (2003). *The Economic and Monetary Conditions in 2000*. Retrieved April 15, 2020, from https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/AnnualReport/econ_annual03.pdf
- Basu, S. (1997). The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 3-37.

- Beekes, W., Pope, P., & Young, S. (2004). The like between earnings timeliness, earnings conservatism and board composition : evidence from the UK. *Corporate Governance. An Internation Review*, 12(1), 47-59.
- Bedard, J., Chtourou. S. M., & Courteau, L. (2004). The effect of audit committee expertise, independence and activity on aggressive earnings management. *Auditing A Journal of Practice and Theory*, 23(2), 13-35.
- Beaver, W. (1968). The information content of annual earnings announcements. *Journal of Accounting Research*, 6(3), 67-92.
- Boonlert-U-Thai, K., & Phakdee, A. (2019). Audit committee, aboard education, and accounting conservatism. *Journal of Business Administration*, 42(162), 1-26.
- Bungkilo, D. (2005). *Conservatism of accounting earnings : The case of non-financial listed companies in the stock exchange of Thailand*. Chulalongkorn University.
- Defond, M., Hann, R. N., & Hu, X. (2005). Does the market value financial expertise on audit committees of board of directors?. *Journal of Accounting Research*, 27(3), 787-827.
- Dhaliwal, D., Naiker, V., & Navissi, F. (2010). The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemporary Accounting Research*, 27(3), 787-827.
- Jensen, M., & Meckling, W. (1976). Theory of the Firm : Managerial Behavior, Agency Costs , and Ownnership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.

- Jun Lin, Z., Xiao, J. Z., & Tang, Q. (2008). The roles, responsibilities and characteristics of audit committee in China. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 21(5), 721-751.
- Givoly, D., & Hayn, C. K. (2000). The changing time series properties of earnings , cash flows and accruals : Has financial reporting become more conservative?. *Journal of Accounting and Economics*, 29(3), 287-320.
- Hamdan, A. M. M., Al-Hayale, T. M., & Aboagela, E. M. (2012). The impact of audit committee characteristics on account conservatism : Additional evidence from Jordan. *Journal of King Saud University*, 24(1), 1-15.
- Ho, J. A., (2009). *Association between Board Characteristics and Accounting Conservatism: Empirical Evidence for Malaysia*. Auckland Univerity of Technology.
- LaFord, R., & Watts, R. L. (2008). The information role of conservatism. *The accounting review*, 83(2), 447-478.
- Klein, A. (2002). Audit committee, board of director characteristics and Earning management. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 375-400.
- Komutputipong, N. (2014). Earnings quality measurement for security analysis. *Chulalongkorn Business Review*, 36(139), 1-18.
- Krishnan, G. V., & Visvanathan, G. (2008). Does the SOX definition of an accounting expert matter? The association between audit committee directors' accounting expertise and accounting conservatism. *Contemporary Accounting Research*, 25(3), 827-858.

- Olyhoek, K. (2017). *Accounting conservatism and the Audit committee*. Erasmus School of Economics.
- Pae, J. (2007). Unexpected accruals and conditional accounting conservatism. *Journal of business finance and accounting*, 34(5&6), 681-704.
- Pankam, P., & Sampet, J. (2017). The relationship between audit committee characteristics and earnings quality of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. *Accba Journal*, 3(3), 208-219.
- Sharma, V. D., & Iselin, E. R. (2012). The association between audit committee multiple-directorships, tenure, and financial misstatements. *Auditing: A journal of Practice & Theory*, 31(9), 149-175.
- Sultana, N. (2015). Audit committee characteristics and accounting conservatism. *International Journal of Auditing*, 19(2), 88-102.
- The Securities and Exchange Commission. (2010). *Audit committee handbook*. Retrieved April 10, 2020, from <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Documents/Regulation/ACHandbook>
- The Stock Exchange of Thailand. (2016). *Independent director and audit committee*. Retrieved November 26, 2018, from https://www.set.or.th/th/regulations/simplified_regulations/
- Vafeas, N. (2005). Audit committees, boards and the quality of reported earnings. *Contemporary Accounting Research*, 22(4), 1093-1122.

- Watts, R. L. (2003). Conservatism in accounting part1 : Explanations and implications. *Accounting Horizon*, 17(3), 207-221.
- Zhang, Y., Zhou, J., & Zhou, N. (2007). Audit committee quality, auditor independence and internal control weaknesses. *Journal of accounting and public policy*, 26(3), 300-327.